

การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองและพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี*

PROMOTING POLITICAL LEADERSHIP AND BUDDHISM PROMOTING POLITICAL LEADERSHIP OF POLITICIANS IN NONTHABURI PROVINCE

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นันทกฤต ทีปังกรโร)

Phrakruwirojkanchanakhet (Nanthakrit Teepangkaro)

วัดอุทัยาน, นนทบุรี

Wat Uthayan, Nonthaburi Province

Corresponding E-mail: nuttakrit.pat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค 2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 13 รูปหรือคน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามกับ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีจำนวน จำนวน 384 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพทั่วไป มีดังนี้ 1. จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองพยายามทำกิจกรรมทางการเมือง 2. จุดด้อย มีภาพนักการเมืองขาดความเป็นธรรม 3. โอกาส มีการส่งเสริมคุณธรรมผู้นำ 4. อุปสรรค บริหารงานได้ยากอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ 2.หลักพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ประกอบด้วย 1. ทาน ต้นแบบของการเสียสละ 2. ศีล เสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมือง 3. ปริจาคะ ปันบริจาคทรัพย์ 4. อาชวะ แสดงพฤติกรรมซื่อตรงและสุจริต 5. มัทวะ มีความโอ้อ้อมอารี 6. ตปะ ผู้นำทางการเมืองให้มีการพัฒนาจิตใจ 7. อักโกระ ผู้นำทางการเมืองการให้อภัย 8. อวิหิงสา ไม่เอาเปรียบ 9. ขันติ มีความอดทน 10. อวิโรธนะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเที่ยงธรรม และผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ

คำสำคัญ: การส่งเสริมภาวะผู้นำ; พุทธธรรม; ผู้นำทางการเมือง; จังหวัดนนทบุรี

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the general condition. Problems and obstacles 2. To study the factors of Buddhhadhamma that affected local politicians' leadership promotion in Nonthaburi Province, conducted by the mixed research methods. The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing i20 key informants. The tools used were in-depth-interview script. Data were also collected from 13 participants in focus group discussion and analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research Distributed questionnaires to personnel in local administrative organizations and people in Nonthaburi Province, totaling 384 people and analyzed by the quantitative data analysis.

The results of the research were found that 1. General conditions were as follows: 1. Strengths: political leaders try to carry out political activities. 2. Weakness; there was an image of politicians lacking fairness. 3. Opportunities; to promote moral leadership. 4. Threats; complex administration because of power of the capital group because they lacked ideology 2. The principles of Buddhhadhamma promoting political leadership included: 1. Dana; Giving, politicians were examples of giving. 2. Sila; Precepts, political leaders could strengthen political leadership. 3. Pariccaka, political leaders shared and donated wealth. 4. Ashava. Politicians must show upright and honest behavior. 5. Maddava, the leader, was generous. 6. Tapa, the political leader, has mental development. 7. Akkodha, the political leader, was forgiving. 8. Avihingsa, the political leader, did not take advantage. 9. Khanti; tolerance. Political leaders were patient. 10. Avirodhana promoted political leadership with fairness, and the analysis of Buddhhadhamma that promoted leadership was found that the overall aspect was at a high level ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.66). When considering each aspect, every aspect was at a high level.

Keywords: Promotion of Leadership; Buddhhadhamma; Political Leaders; Nonthaburi Province

บทนำ

นับแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา เป็นผลให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญต่อการเมืองท้องถิ่น และต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ก็ได้เพิ่มอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นเป็นลำดับ (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2555) ดังนั้น ผลจากการกระจายอำนาจของส่วนกลางที่ผ่านมา ส่งผลให้ท้องถิ่นแต่ละแห่ง มีลักษณะของการจัดการปกครอง ที่มีตัวแทนมาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้การเมืองเรื่องการเลือกตั้งขยายไปสู่การเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้น ประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทต่างเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ ได้มีโอกาสเข้าสู่การแข่งขันตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้อำนาจรัฐเปลี่ยนมือจากข้าราชการส่วนกลาง ที่ถือครองอำนาจมายาวนานไปสู่ชนกการเมืองท้องถิ่น ทำให้เกิดการแข่งขันกันเพื่อเข้าชิงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มข้นและรุนแรงยิ่งขึ้น (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2551) อีกทั้งการที่ส่วนกลางถ่ายโอนภารกิจต่างๆ สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ก็ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นมีความตื่นตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เคลื่อนเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางของระบบการเมืองท้องถิ่นในระดับที่เข้มข้นมากขึ้น (จรัส สุวรรณมาลา, 2550)

สำหรับความหมายของนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อพิจารณาในมิติของการเมืองท้องถิ่น ก็จะพบได้ว่าการเมืองท้องถิ่นมีสองมิติเช่นเดียวกับการเมืองระดับชาติ คือมิติของการเมืองภาคตัวแทนและการเมืองภาคพลเมือง กล่าวคือ การเมืองท้องถิ่นในมิติของภาคตัวแทน คือการเมืองที่ประชาชนเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ส่วนมิติภาคพลเมือง เป็นการเมืองที่เกิดขึ้นจากประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ปธาน สุวรรณมงคล, 2554) การเมืองท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องของการเข้ามาแสวงหาอำนาจ และใช้อำนาจของบุคคล กลุ่มบุคคลเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ หรือกลุ่มคนเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะบุคคลในท้องถิ่นนั้น ภายใต้บริบทของการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับอำนาจและผลประโยชน์ในท้องถิ่น ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่น คือบุคคลที่เสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น ภายใต้ระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ชนกการเมืองท้องถิ่น มีความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่น ทั้งการบริหารท้องถิ่น (ฝ่ายบริหาร) และการควบคุมตรวจสอบ (ฝ่ายนิติบัญญัติ)

กล่าวได้ว่า การที่ส่วนกลางกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ทำให้เกิดระบบการเมืองท้องถิ่นแบบประชาธิปไตยตัวแทนที่เป็นทางการขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ และเมื่อส่วนกลางได้ถ่ายโอนภารกิจ รายได้และเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ก็ได้ส่งผลให้การเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความตื่นตัวมากขึ้น ซึ่งนั่นทำให้นักการเมืองท้องถิ่นกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเมืองท้องถิ่น ซึ่งโดยมากนักการเมืองท้องถิ่นมักเป็นกลุ่มเดียวกับ ชนชั้นนำทางการเมืองในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัดเป็นชนชั้นนำทางเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นผู้มีคามมั่งคั่งของท้องถิ่นสะสมทุนมาเป็นเวลายาวนาน และเป็นชนชั้นนำทางสังคมที่มีผู้อยู่ภายใต้อุปถัมภ์จำนวนมาก ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้นักการเมืองที่เป็นชนชั้นนำสามารถก่อกวนนโยบายการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นได้ ซึ่งจะมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับโครงสร้างอำนาจของแต่ละท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การเมืองท้องถิ่นเป็นการเมืองของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นภายใต้ความเป็นประชาธิปไตย ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนจึงต้องทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น ต้องทำให้การเมืองท้องถิ่นเป็นทั้งการเมืองภาคตัวแทนและการเมืองภาคพลเมือง เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น (ณัฐพล ใจจริง, 2564)

ด้วยเหตุปัญหาและความสำคัญเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองและพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรีและนำผลการวิจัยไปพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น ให้ใช้อำนาจรัฐเชิงคุณธรรมมากกว่าเชิงปริมาณ การใช้อำนาจบริหารแบบผู้มีคุณธรรมเป็นแบบอย่างของสังคมไทย ยึดกระจายอำนาจแนบคุณธรรมหลักคุณธรรมสร้างกลไกภาคประชาชนให้ขับเคลื่อนคุณธรรม และใช้คุณธรรมเลือกนักการเมืองมากกว่าเลือกเพราะเงิน เลือกเพราะอุปถัมภ์ได้รับผลประโยชน์ และองค์ความรู้ใหม่ใช้ปรับรัฐรูปแบบใหม่สู่ธรรมรัฐต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 รูปหรือคน และดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 13 รูปหรือคน ในการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มประชากรได้แก่ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีจำนวน 384 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 รูปหรือคนเพื่อทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 13 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง การวิจัยเชิงปริมาณเก็บจากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน จำนวน 384 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี

1.1 จุดเด่นภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี ผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมือง ปฏิบัติงานเพื่อประชาชน ผู้นำทางการเมืองต้องมีการส่งเสริมภาวะผู้นำโดยเริ่มต้นจากผู้เสียสละทุกอย่างเข้ามาอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เมื่อผู้นำเข้ามาสู่ตำแหน่งแล้ว สถานะความเป็นผู้นำย่อมกลายเป็นที่คาดหวังของประชาชนผู้เลือกผู้นำเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชน ต้องรู้จักสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค เป็นผู้มีคามเข้มแข็งกล้าหาญ เสียสละ อดทน ว่องไวต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้าริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น ขยันหมั่นเพียร มีความวิริยะอุตสาหะ มีความจริงใจใน

การปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ไม่โกหก หลอกลวงประชาชน ให้สัญญากับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน และที่สำคัญต้องยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม ตระหนักในสิทธิ คืออย่างสร้างสรรค์อิสระ และไม่ละทิ้งความเป็นพี่เป็นน้อง รักความยุติธรรม เคารพ กฎกติกา เคารพศักดิ์ความเป็นมนุษย์ อีกทั้งผู้นำต้องรักษาสัจจะประกาศนโยบาย นำนโยบายมาปฏิบัติ อีกทั้งนโยบายที่นักการเมืองสร้างขึ้นให้ความสุขแก่ปัญหาประชาชน สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทย

1.2 จุดด้อยภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี มีภาพนักการเมืองขาดความเป็นธรรมเข้าสู่อำนาจทางการเมือง นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองเพื่อกำจัดคู่แข่งทางการเมืองรวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อสิทธิ ขยายเสียง ใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อรวบรวมเสียงสนับสนุนทางการเมืองนำไปสู่การทุจริตทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ภาพการแข่งขันทางการเมืองยังมีการมุ่งประโยชน์ มุ่งชัยชนะเพื่อให้ได้ อำนาจ ด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญว่าจะถูกต้องตามหลักธรรมหรือไม่ ยังมีการทุจริต คอร์รัปชัน อีกทั้งไม่มีระบบการตรวจสอบที่อิสระและมีประสิทธิภาพ การแข่งขันโดยมุ่งตำแหน่งเป็นสำคัญ จึงเป็นการแข่งขันที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียงหรือวิธีอื่นซึ่งก็ยังเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการทำงานการเมืองของนักการเมือง

1.3 โอกาสภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี เป็นการลดจุดด้อยโดยส่งเสริมด้านคุณธรรมผู้นำทางการเมืองให้แสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมให้มากขึ้นเป็นต้นแบบสังคม นำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง สร้างศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง ทำให้สังคมปฏิบัติตาม สร้างความสุขหลังจัดกิจกรรมทางการเมือง มีการสร้างภาพผู้นำในสายตาประชาชน มีการแก้ปัญหาให้เกิดการตอบสนองความต้องการสังคม ให้ความสำคัญการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นักการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ต้องมีความเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาสู่การพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น ลักษณะนักการเมืองจึงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนของความทันสมัยในทุกด้านอาทิ ด้านการบริหารจัดการ ด้านนโยบาย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

1.4 อุปสรรคภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี บริหารงานได้ยากส่งผลให้พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนพรรคการเมืองกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเฉพาะกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองโดยมีวิธีการเข้าสู่อำนาจคือสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรใช้การทุจริตเลือกตั้ง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในระบบการเมือง จะเห็นได้ว่านักการเมืองที่อยู่ในอำนาจจะมีอิทธิพลสูงและใช้อำนาจของตนในการโยกย้าย ข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรมโดยอ้างความเหมาะสม การกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากสถาบันการเมืองสู่การเมืองในระดับท้องถิ่นยังขาดการดำเนินการและเป็นอุปสรรคต่อตัวผู้นำทางการเมืองทั้งนี้เพราะผู้นำทางการเมืองทุกระดับจะต้องได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองส่งผลให้การกระจายอำนาจต่าง ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบากและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การผูกขาดการใช้อำนาจที่ไม่ส่งเสริมประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง จึงสร้างผลเสียต่อสังคมโดยรวม

2. หลักพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี หลักพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี ใช้หลักทศพิธราชธรรม 10 ได้แก่ 1. ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข นักการเมืองเป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อส่วนรวม นอกจากสมาชิกในกลุ่มจะให้การสนับสนุนแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้นักการเมืองสามารถครองใจประชาชนได้ นำไปสู่ความรัก ความสมัคสมาน สามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง ใช้คุณธรรมนำการเมือง 2. ศีล ผู้นำทางการเมืองสามารถประยุกต์เสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมือง ช่วยให้นักการเมืองเพิ่มการยอมรับของประชาชนในทางการเมืองมากขึ้น 3. ปริจจาคะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองแบ่งปัน บริจาคทรัพย์และเสียสละ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ยอมเสียสละอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแม้ว่าผลประโยชน์ที่เสียสละไปนั้นเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือ กลุ่มทางการเมืองของตน 4. อาชวะ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอาชีวนักการเมืองจะต้องแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ซื่อตรงและสุจริต ต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง การสร้างภาพทางการเมือง ผ่านนโยบาย การหาเสียงสัญญาประชาชนต้องมีการปฏิบัติตามภารกิจด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ 5. มัทวะ ผู้นำทางการเมืองมีความโอบอ้อมอารี แสดงพฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความอ่อนน้อมอ่อนโยนไม่หยิ่งเหี้ยดหยาบกระด้างกลางทำตัวมีอิทธิพลเหนือประชาชนหรือกลุ่มนักการเมืองท่านอื่น อีกทั้งสามารถรับรู้การเข้าใจสภาพความเป็นจริงของความแตกต่างปัญหาทางการเมือง เป็นแกนประสานความเชื่อมโยงประชาชน กลุ่มการเมือง แสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม เป็นต้นแบบนักการเมืองคุณธรรม รับผิดชอบต่อประชาชนทั้งก่อนเลือกตั้งและหลังเลือกตั้งด้วยความอ่อนน้อมเข้มแข็งสง่างาม 6. ตปะ เป็น การส่งเสริมผู้นำทางการเมืองให้มีการพัฒนาจิตใจ สามารถทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้นหลังจากได้เข้าสู่อำนาจทางการเมืองรู้จักข่มใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจกิเลส ผลประโยชน์ที่ตนและพวกพ้องจะได้รับ หากแต่ต้องการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม จิตเป็นกุศลเพียรพยายามจิต พัฒนาจิตต่อเนื่องเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ 7. อักโกธะ ส่งเสริมภาวะ

ผู้นำทางการเมืองการให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น เพราะผู้นำทางการเมืองที่ไม่สามารถควบคุมความโกรธได้จะถูกนำมาโจมตีหรือ ล้อเลียนทางการเมือง 8. อวิหิงสา ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เอาัดเอาเปรียบไม่เบียดเบียน การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง งดเว้นการทำกิจกรรมเชิงกตขี้นบี้นให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือบังคับให้เกิดการยอมรับในอำนาจทางการเมือง แต่ใช้ความเมตตากรุณาต่อประชาชนรวมถึงผู้มีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการทำกิจกรรมทางการเมือง 9. ชันติ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความอดทนพร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความร่วมมือทางการเมืองใช้สติและปัญญาความอดทน ร่วมมือกับหลายภาคส่วนในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งนี้ นักการเมืองนอกจากจะเผชิญกับปัญหาเยอะแล้วยังมีความอดทนต่อการพัฒนาดตนเองให้เกิดการมีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่นและอดทน 10. อวิโรธนะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเที่ยงธรรม ไม่มีความพิรุณนักการเมืองต้องวางตน เป็นหลัก หนักแน่นในธรรมคทที่ไม่มีควมเอนเอียงด้วยอคติ 4 ประชาชนจะสนับสนุนนักการเมืองสร้างคามยุติธรรมร่วมขับเคลื่อนการใช้อำนาจทางการเมืองให้เกิดความยุติธรรมทางการเมืองโดยมีการปรับแก้รัฐธรรมนูญเขียนกติกาสร้างคามยุติธรรมและจัดกิจกรรมส่งเสริม การมีคุณธรรมของนักการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงคุณธรรมมากขึ้นเพื่อส่งเสริมและปฏิรูประบบการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เป็นการเมืองแบบธรรมาธิปไตย

3.ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม

ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทาน คือ การให้	3.48	0.69	มาก
2. ศีล คือ การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม	4.25	0.62	มาก
3. ปริจาคะ คือ การบริจาคหรือความเสียสละ	3.90	0.65	มาก
4. อาชวชะ คือ ความซื่อตรง	4.11	0.49	มาก
5. มัททวะ คือ ความอ่อนโยน	4.27	0.43	มาก
6. ตปะ คือ ความเพียรกำจัดกิเลส	3.86	0.69	มาก
7. อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ	3.61	0.69	มาก
8. อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน	3.66	0.77	มาก
9. ชันติ คือ ความอดทน	3.67	0.82	มาก
10. อวิโรธนะ คือ ความเที่ยงธรรม	3.77	0.71	มาก
ภาพรวม	3.86	0.66	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

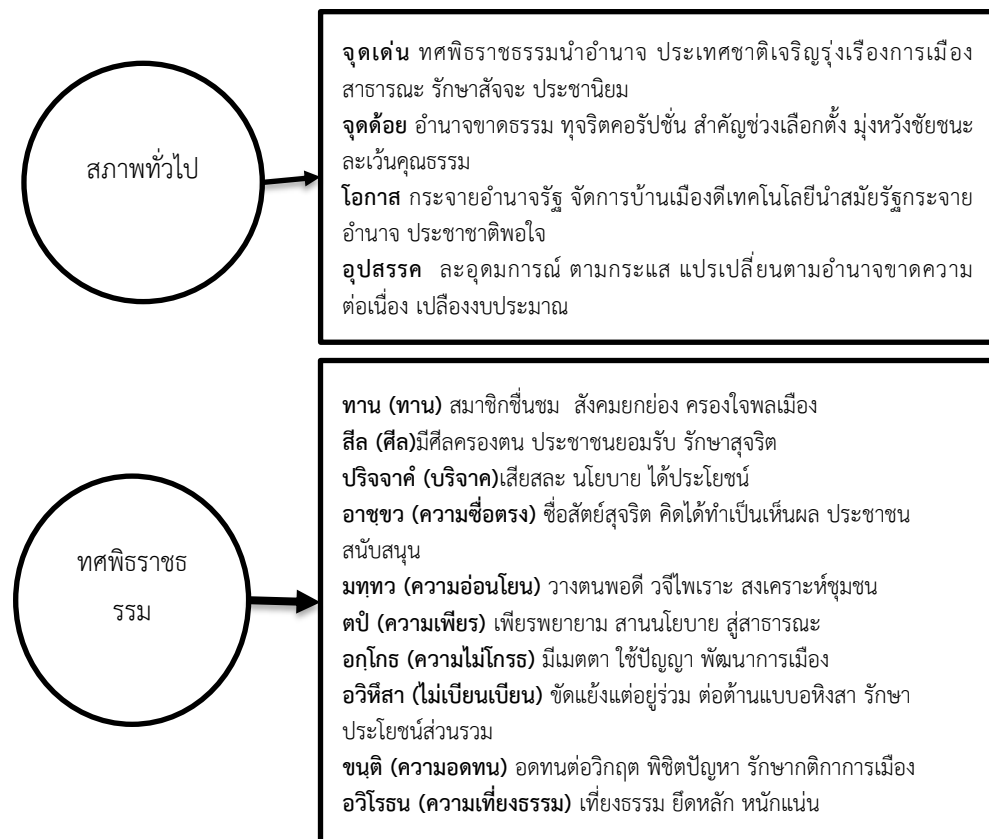
1. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี 1. จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมืองด้วยความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เริ่มต้นจากผู้เสียสละเข้ามาอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม 2. โอกาส เป็นการลดจุดด้อยโดยส่งเสริมด้านคุณธรรมผู้นำทางการเมืองให้แสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมให้มากขึ้นเป็นต้นแบบสังคม นำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของสิบทิศ วุฒิชชาติ เรื่อง ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กร แนวธรรมาภิบาลอัจฉริยะเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย: ศึกษากรณี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) พบว่า กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของไทย มีสถานะที่ได้รับความเคารพนับถือและเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางสามารถใช้อำนาจในการควบคุมดำเนินการเลือกตั้งได้อย่างเคร่งครัด และศักดิ์สิทธิ์ ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง เพราะการอำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบ มีมาตรการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยมีเสถียรภาพที่ยั่งยืนของประเทศไทย ในอนาคต สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี 1. จุดด้อย นักการเมืองขาดความเป็นธรรมใช้อำนาจทางการเมือง นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองเพื่อกำจัดคู่แข่งทางการเมืองรวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อรวบรวมเสียงสนับสนุนทางการเมืองนำไปสู่การทุจริตทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตย 2. อุปสรรค บริหารงานได้ยากส่งผลให้พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนพรรคการเมืองกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเฉพาะกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองโดยมีวิธีการใช้อำนาจคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้การทุจริตเลือกตั้ง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในระบบการเมืองสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา รักษาบางแหลม เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : ทนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา พบว่า การ

บริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกกระดับ โดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะการแข่งขันปัจจุบัน ประกอบกับ ผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลง ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไม่ยึดมั่นใน คุณธรรม ไม่ประพฤติตามจริยธรรม ทำให้สังคมเกิดวิกฤต จึงส่งผลกระทบต่อการบริหาร บุคลากร หน่วยงาน และองค์การได้ในวงกว้าง

2. หลักพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นนทบุรี ใช้หลักทศพิธราชธรรม 1. ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข เป็นต้นแบบของการ เสียสละเพื่อส่วนรวม นำไปสู่ความรัก ความสมัครสมานสามัคคี 2. ศีล เมื่อมีศีลจะได้รับการ ยอมรับเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นบุคคลต้นแบบนักการเมืองที่โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียน ประชาชน 3. บริจาค แบ่งปันบริจาคทรัพย์และเสียสละ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน 4. อาชวะ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองซื่อตรงและ สุจริต ต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง ผ่านนโยบาย การหาเสียงสัญญาประชาชนต้องมีการ ปฏิบัติตามภารกิจด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ 5. มัททวะ มีความโอบอ้อมอารี แสดง พฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความอ่อนน้อมอ่อนโยนไม่เย่อหยิ่ง รับผิดชอบต่อประชาชนทั้งก่อน เลือกลงและหลังเลือกตั้งด้วยความอ่อนน้อมเข้มแข็งสง่างาม 6) ตปะ มีการพัฒนาจิตใจ สามารถ ทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้นหลังจากได้เข้าสู่อำนาจทางการเมืองรู้จักข่มใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจ กิเลส ผลประโยชน์ที่ตนและพวกพ้องจะได้รับ 7. อักโกธะ การให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อ ควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น สามารถใช้สติปัญญารวบรวมข้อมูล เหตุผลเชื่อมโยงแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ 8. อวิหิงสา ไม่เอาัดเอาเปรียบไม่ เบียดเบียน งดเว้นการทำกิจกรรมเชิงกตัญญูที่บีบคั้นให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือบังคับให้ เกิดการยอมรับในอำนาจทางการเมือง 9. ขันติ มีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทาง การเมืองได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความร่วมมือทางการเมืองใช้สติและปัญญาความอดทน ร่วมมือกับหลายภาคส่วนในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม 10. อวิโรธนะ มีความเที่ยง ธรรม วางตนเป็นหลัก หนักแน่นในธรรมคงที่ ไม่มีความเอนเอียงด้วย สอดคล้องกับงานวิจัย ของรัฐธรรมนูญ เทศแก้ว เรื่อง ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม พบว่า คุณธรรม 10 ประการ ของพระราชา นักปกครอง ผู้นำ ผู้บริหาร ประกอบด้วย 1. ทาน หมายถึง การให้วัตถุ สิ่งของให้ธรรมทาน และให้อภัยทาน 2. ศีล หมายถึง ความประพฤติดีงามทั้งกายวาจาใจ 3. บริจาคะ หมายถึง การบำเพ็ญกิจด้วยการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม 4. อาชวะ หมายถึง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ 5. มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน อหยาศัยไมตรีเป็นมิตร 6. ตปะ หมายถึง ความทรงเดช ความเพียรพยายามเพื่อกำจัดความ เกียจคร้านและความชั่ว 7. อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธ ไม่เกลียดเกลียด 8. อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียนรังแกให้ร้ายผู้อื่น 9. ขันติ หมายถึง คือ อดทนต่องานที่

ตราครุฑ อดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ที่ปรารถนาและไม่ปรารถนา และ 10. อวิโรชนะ หมายถึง ความไม่คลาดธรรมดา ความเที่ยงธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี ผู้นำทางการเมือง มีการแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองนำไปสู่ความเป็นต้นแบบทางการเมืองในการพัฒนาประเทศพัฒนาจังหวัดนนทบุรี ตามความต้องการของประชาชน อิทธิพลของผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการทำกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่อดีต ผู้นำทางการเมืองใช้อิทธิพลทางการเมืองทหานำกิจกรรมทางการเมืองต่อมา มีการพัฒนากิจกรรมทางการเมือง แผนงานโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทำให้นักการเมือง มีอิทธิพลต่อการแสดงสิทธิเสรีภาพ เลือกพรรคการเมืองเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน ภาพของพรรคการเมืองที่เป็นต้นแบบของจังหวัดนนทบุรี เริ่มจากการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรม

ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ได้นำมาสร้างเป็นเกณฑ์ วัตถุประสงค์ผู้นำทางการเมือง เพื่อให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย หากการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง มีการใช้ทศพิธราชธรรมจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามหากพบว่านักการเมืองมีการนำหลัก ทศพิธราชธรรมมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองบ้างว่าเป็นจุดเด่น ในทางตรงข้าม หากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ นับว่าเป็นจุดด้อย ผู้วิจัยค้นพบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองที่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมในการดำเนิน กิจกรรมทางการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่ประชาชนให้การยอมรับ และให้การสนับสนุน ในทางตรงข้ามภาวะผู้นำทางการเมืองที่ไม่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการดำเนิน กิจกรรมทางการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่ประชาชนไม่ให้การยอมรับ และไม่ให้การ สนับสนุน จุดเด่นเกิดจากการแสดงพฤติกรรมการใช้อำนาจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ทางการเมือง มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ก่อให้เกิด จุดเด่นของผู้นำทางการเมือง ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง จุดด้อยเกิด จากไม่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ส่งผลให้เกิด ภาพลักษณ์ผู้นำขาดคุณธรรมเป็นจุดด้อยทางการเมือง จะขาดการสนับสนุนจากประชาชน โอกาส ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมือง รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจลงสู่ ท้องถิ่นมากขึ้น การส่งเสริมสนับสนุน และแก้ไขปัญหา ตลอดจนพัฒนาในด้านต่าง ๆ มี แนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการ พัฒนา” พร้อมทั้งเร่งสร้างระบบภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็ง มีนโยบายการปฏิรูปทาง การเมืองของรัฐบาล ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการของท้องถิ่นได้รับการ ยอมรับมากขึ้น เกิดกระบวนการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การมีส่วนร่วมและความ ร่วมมือของผู้นำในตำบล รวมทั้งประชาชน ช่วยให้การบริหารงานของท้องถิ่นมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยให้สังคมมีการพัฒนา ทำให้การ บริหารและการบริการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วอุปสรรค เกิดจากการ นักการเมืองไม่รักษาสัจจะ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปตามกระแสและ เหตุการณ์ทางการเมืองทำให้ขาดจุดยืนทางการเมือง การไม่ดำเนินการตามนโยบายที่แถลง ไว้ต่อประชาชน ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น ไม่ศรัทธานักการเมือง และไม่สนใจ กิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นช่องทางให้นักการเมืองได้กอบโกยผลประโยชน์ ดังนั้น ภาวะ ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี ต้องเป็นต้นแบบด้านความอ่อนโยนตลอด ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองกับทุกกลุ่มทาง เป็นต้นแบบผู้นำทางการเมือง ด้านความซื่อตรง และความอดทน ปฏิบัติงานในฐานะ นักการเมืองที่ซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อประชาชนด้วยความอดทนทำให้ได้รับการสนับสนุน

จากประชาชนและเป็นต้นแบบด้านความเพียร โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ทำให้ครองใจกลุ่มแกนนำทางการเมือง

2. หลักธรรมสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี ผู้นำทางการเมืองในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเน้นการใช้สิทธิเสรีภาพการแสดงออกทางความคิดอย่างเสรีผู้นำทางการเมืองจะใช้อำนาจความคิดเห็นส่วนบุคคล เป็นเกณฑ์ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง หรืออาจเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนขึ้นอยู่กับ การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้นมีการบูรณาการตามหลักทศพิธราชธรรมมากน้อยแตกต่างกัน ผู้นำทางการเมืองมีหลักทศพิธราชธรรมประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองส่งผลให้เกิดจุดเด่นทางการเมือง ได้รับการยอมรับทางการเมือง แต่ถ้าผู้นำทางการเมืองไม่ให้ความสำคัญหลักทศพิธราชธรรมเป็นส่วนประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองส่งผลให้เกิดจุดด้อยทางการเมือง อาจได้รับการต่อต้านการไม่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองตามลำดับจนนำไปสู่การต่อต้านหรือคัดค้านกิจกรรมทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง
2. ควรสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง
2. ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่นักการเมืองที่ทรงคุณธรรม
3. นักการเมืองนำควรหลักพุทธธรรมไปใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง
2. ควรศึกษาอิทธิพลการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

3. ควรศึกษาหลักธรรมประเด็นต่างๆ กับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ
นักการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณมาลา. (2550). วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 5(3), 83 - 106.
- ชุติมา รักษ์บางแหลม. (2559). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 8(1), 168 - 181.
- ณัฐพล ใจจริง. (2564) *นักการเมืองท้องถิ่น*. สืบค้น 22 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.phothong101.go.th/index.php/d/q/40-q9>
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). *การเมืองท้องถิ่น: การเมืองของใครโดยใครเพื่อใคร*. กรุงเทพฯ: จตุพรดีไซด์.
- รัฐธรรมนูญ เทศแก้ว. (2561). ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 4(2), 64 - 73.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2551). *การกระจายอำนาจกับแบบแผนใหม่ของเครือข่ายอิทธิพล ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ). ก้าว (ไม่) พันประชาชนิม: กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรส โปรดักส์.
- สืบทิต วุฒิชชาติ. (2557). ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กร แนวธรรมาภิบาลอันริยะเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย: ศึกษากรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.). *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 10(1), 121 - 130.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2555). *รัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.